

УДК 007: [001.891.3]

О.С. Андрєєва

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

У поданій роботі автор намагається об'єктивно описати походження проблем сучасних практичних досліджень у сфері соціальних комунікацій.

Ключові слова: соціальні комунікації, дослідження, методологія, молоді дослідники.

Останніми роками наука про соціальні комунікації швидко розвивається, розширює кордони пізнання та залучає молодих спеціалістів до активної наукової роботи. Як ми знаємо, це молода наука, яка, окрім основного ядра питань стосовно самого розуміння соціальних комунікацій, вбирає в себе багато граничних з культурологією, соціологією, філологією, документознавством, бібліотекознавством та іншими науками питань. Але завдяки активній побудові теоретичної бази соціальних комунікацій зараз можна говорити про необхідність не тільки теоретично-аналітичної роботи, а й про важливість практичних надбань у цій сфері.

Практичні дослідження соціальних комунікацій та, безпосередньо, рекламознавства часто, на жаль, носять досить формальний характер. Кажучи формальний, ми маємо на увазі дослідження, які базуються на нечітких, упереджених, мінімальних відповідях респондентів чи взагалі фабрикуються. Звісно, таке легковірне ставлення до практичних результатів характерне в основному для студентів чи магістрантів, роботи яких «ніхто ніколи не побачить». Але проблема чесності проведення дослідження, окрім власного почуття відповідальності дослідника, залежить ще й від того, наскільки він володіє методологічним апаратом та як може його використати для власної роботи.

Суть проблеми неякісних досліджень полягає в тому, що легковірне ставлення до науки взагалі та до дослідницької методології зокрема, закладається ще у студентський період навчання. Оскільки немає розробленого спеціального курсу методології для гуманітарних дисциплін (чи він є, але викладається тільки у деяких університетах), студенти-гуманітарії отримують знання з цього питання досить розрізнено – у межах кожного окремого курсу, як правило, є тема стосовно досліджень характерного кола питань дисципліни (напр., курси Соціології, Психології, Історії, Етнографії, Маркетингу, Теорії комунікації та ін.). Через це молоді науковці мають досить узагальнене уявлення про отримання первинних даних та сумнівно представляють, якими шляхами краще з'ясовувати вірність чи невірність висунутих гіпотез.

Засмучує те, що в Україні функціонує дуже мало практичних лабораторій при кафедрах для практики поданих теоретичних методик, де студенти та молоді дослідники на власному досвіді змогли б з'ясувати ефективність та придатність того чи іншого методу. Нерідкі випадки, коли вже після проведеного дослідження з'ясовується, що обраний метод не був універсальним, чи були інші, менш накладні способи виявити ті ж результати, чи, взагалі, була порушена технологія методу і результати не є правдивими, чи їх не можна узагальнювати на усю виборчу сукупність. Багато дослідників опиняються у такій незручній ситуації через елементарну необізнаність з методологією практичних досліджень у гуманітарній сфері.

Кількість розроблених методик та програм аналізу даних на сьогоднішній день просто вражає, але на практиці нові методи мало використовуються та вивчаються. Наприклад, аплікаційна форма *вступу* на магістерський курс до Вищої школи комунікації (Graduate school of communication) Університету Амстердама (University of Amsterdam) вже включає питання стосовно попередньої роботи аплікатора з програмами збору даних та методами дослідження, з якими він працював. До переліку комп'ютерних програм аналізу даних відносяться: SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) – статистичний пакет для соціальних наук, STATA – програмний пакет, розроблений для роботи зі статистичною інформацією, SASS (social network analysis) – пакет програм для аналізу соціальних мереж, MAXQDA – програма, розроблена допомагати у аналізі якісних та змішаних досліджень, аналізі тексту та мультимедійному аналізі. До того ж запитуються знання статистичних методів дослідження (дисперсійний аналіз, лінійна та множинна регресія, дискурсивний аналіз тексту та ін.). І це тільки вступ до магістратури. Звичайно, за технічним оснащенням ми відстаємо від Заходу, але це не має бути виправданням, скоріш навпаки – повинно стимулювати нас до розвитку.

Якщо доцільно навести власне спостереження, то за нашими даними базовий методологічний набір сучасного гуманітарія виглядає так:

- 1) Кількісні дослідження:
 - опитування/анкетування.
- 2) Якісні дослідження:
 - інтерв'ю;
 - експеримент.

Причому, такі методи як фокус-групи, контент-аналіз, глибинне інтерв'ю, мультифакторний аналіз є доступними кожному досліднику, але їхню специфіку та ефективність мало хто усвідомлює. До того ж мало хто може сказати, наприклад, що таке «виборчий метод» чи «узагальнена сукупність». Це терміни соціології, і, якщо ми вивчаємо соціальні

комунікації та безпосередньо соціальну думку чи явища соціуму, нам видається логічним застосування саме соціологічних методів дослідження.

Але важливо також розуміти, що до проблем методології в рамках соціальних комунікацій звертаються якраз основні теоретики даної сфери. Різун В.В. [5] присвятив дослідженню цього питання ряд праць, як самостійних, так і у співавторстві зі Скотніковою Т.В. [4]. Також це питання досліджували Моїсєєва Н.І., Ільганаєва О.В. [3] та інші українські дослідники.

Звісно, молоді науковці не стоять на місці, і є дуже цікаві та складні дослідницькі роботи, такі, як робота А.П. Захарченка «Кінетика поширення і впливу повідомлення у соціальних мережах» [2], де автор самостійно виводив *математичну формулу* розрахунку впливу та поширення повідомлень у соціальних мережах, та дисертаційна робота Гаврильця Ю.Д. «Короткотривалі медіа ефекти у молодіжних студентських групах» [1], де автор без перебільшення проводить експериментальне дослідження з *фізіологічною фіксацією реакції респондентів* на запропонований матеріал. Але є бажання, щоби такі цікаві дослідницькі роботи були не одиничним досягненням, а стали загальною практикою.

Проблема відсутності чіткої методологічної бази в сфері гуманітарних наук та невміння користуватися розробленими методиками призводять до того, що колишні студенти – сьогоднішні науковці мають дуже розмите уявлення про те, як саме можна отримати необхідні результати для підтвердження своїх гіпотез. Зневажання даною ситуацією може призвести до зниження наукової цінності практичних досліджень, які, насамперед, повинні розширювати коло питань, шукати та аналізувати суспільні явища.

Завдяки швидкому розвитку наукової думки та продуктивній розробці теоретичної наукової бази молодій науки про соціальні комунікації наукова спільнота стикається з необхідністю проведення якісних практичних досліджень у цій сфері. Але, якщо теоретичний розрив нам вдається здолати, то практика чіткої методологічної роботи видається мало розробленою. Тому саме зараз зростає необхідність а) розробки спецкурсу методології сучасних досліджень у гуманітарних науках; б) приділення особливої уваги студентів до можливих методів дослідження заданої теми та допомога у практиці цих нових методів.

Список використаних джерел

1. Гаврилець Ю.Д. Короткотривалі медіа ефекти у молодіжних студентських групах (на матеріалі теленовин): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з соц. комунікацій: спец. 27.00.01 "Теорія та історія соціальних комунікацій" / Юрій Дмитрович Гаврилець. – К., 2013. – 16 с.
2. Захарченко А.П. Кінетика поширення і впливу повідомлення у соціальних

мережах / А.П. Захарченко // Матеріали Всеукр. наук-практ. конф [наук. ред. В. Різун; упоряд. Т.Скотникова] – К. : Інститут журналістики, 2014. – С. 69-73.

3. Ільганаєва В.О. Теоретико-методологічний синтез соціально-комунікаційного знання / В. О. Ільганаєва // Філософія спілкування : Філософія, психологія, соціальна комунікація. – 2009. – Т 2. – С. 96-101.

4. Різун В. В. Методи наукових досліджень у журналістичнознавстві / В. В. Різун, Т.В. Скотникова. – К. : КНУ, 2005. – 104 с.

5. Різун В.В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій / В.В. Різун // Світ соціальних комунікацій: наук. журн. [гол. ред. О.М. Холод]. – Т. 1. – К.: КиМУ, ДонНУ, 2011. – С. 7–11.

В данной работе автор пытается объективно описать происхождение проблем современных практических исследований в сфере социальных коммуникаций.

Ключевые слова: социальные коммуникации, исследование, методология, молодые исследователи.

In the paper the author tries objectively describe origins of the problems of contemporary practical researches in the field of social communications.

Keywords: social communication, research, methodology, young researchers.

УДК 378.147:004

Т.В. Лишневская

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПА ИНДИВИДУАЛИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКУ СПЕЦИАЛЬНОСТИ С ПРИМЕНЕНИЕМ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Рассматривается интегрирование в традиционный учебный процесс вуза информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Определены формы работы с применением ИКТ, повышающие эффективность преподавания русского языка как иностранного.

Ключевые слова: индивидуализация обучения, Интернет-технологии, самостоятельная работа, языковая компетенция.

Одним из приоритетных направлений современной педагогической науки является модернизация образования, поиск новых путей и методов организации процесса личностно-ориентированного обучения. Средством интенсификации учебного процесса в высшей школе выступает индивидуализация обучения в соответствии с запросами отдельной